

บันทึก

เรื่อง การกำหนดเงินค่าทดแทนสำหรับความเสียหายที่ผู้ถูกเวนคืนจะได้รับเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนตามมาตรา ๒๑ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ (กรณีโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหนังสือ ที่ กษ ๐๓๐๒/๓๑๑๓๖ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรปได้ว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับรายงานจากกรมชลประทานว่า ในการกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ตามโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บริษัท อาร์ เอส เคมีคอล จำกัด ซึ่งได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างเนื่องจากต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์ ได้มีหนังสือเรียกร้องค่าเสียหายเนื่องจากบริษัทต้องหยุดกิจการเพื่อสร้างโรงงานใหม่ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ค่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อสร้างโรงงานแห่งใหม่ ค่าชดเชยให้พนักงานหยุดงาน ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับสถาบันการเงิน ค่าขนย้ายและติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ค่าธรรมเนียมและภาษีต่าง ๆ คณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ซึ่งมีหน้าที่จัดซื้อและกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเขตชลประทานไม่สามารถพิจารณากำหนดราคาค่าทดแทนได้ เนื่องจากปัจจุบันไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงขอหารือในเรื่องการกำหนดค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์ ดังนี้

๑. ค่าทดแทนที่บริษัท อาร์ เอส เคมีคอล จำกัด เรียกร้อง ถือเป็นค่าเสียหายเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามมาตรา ๒๑ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ หรือไม่

๒. ความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตเนื่องจากการออกจากอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน ถือเป็นความเสียหายที่ถูกเวนคืนจะเรียกร้องได้ตามมาตรา ๒๑ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ หรือไม่

๓. การกำหนดเงินค่าทดแทนสำหรับความเสียหายเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา ๒๑ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ สามารถกำหนดให้ตามความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ถูกเวนคืนได้หรือไม่ หรือจะต้องให้ผู้ถูกเวนคืนแสดงหลักฐานเพื่อกำหนดให้ตามหลักฐานที่ผู้ถูกเวนคืนนำมาแสดงเท่านั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้รับฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมจากผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมชลประทาน) สรุปลงความได้ว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่ง ที่ ๓๙๗/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๒ แต่งตั้ง

คณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ให้มีอำนาจหน้าที่จัดซื้อ และกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเขตชลประทานตามนัยแห่งพระราชบัญญัติว่า ด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ และหรือตามมติคณะรัฐมนตรี โดยยังมีได้มีการตรา พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลดีและความรวดเร็วต่อการดำเนินงานของทางราชการ โดยที่การดำเนินการเวนคืนตามพระราชบัญญัติว่า ด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ มาตรา ๕^๑ มาตรา ๖^๒ มาตรา ๘^๓ มาตรา ๙^๔ และ

^๑ มาตรา ๕ เมื่อรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการใด ๆ อันจำเป็น เพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือการอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการเวนคืนตามวรรคหนึ่ง จะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนไว้ก่อนก็ได้

^๒ มาตรา ๖ พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนต้องระบุ

(๑) ความประสงค์ของการเวนคืน

(๒) เจ้าหน้าที่เวนคืน

(๓) กำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเท่าที่จำเป็น

ให้มีแผนที่หรือแผนผังประเมินเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนและแสดงเขตที่ดินที่อยู่ในบริเวณที่ประเมินนั้น ติดไว้ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้น แผนที่หรือแผนผังดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งพระราชกฤษฎีกา

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๘ ภายในกำหนดอายุแห่งพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีสิทธิเข้าไปในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่อยู่ภายในเขตที่ดินตามแผนที่เพื่อทำการกิจการเท่าที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อทำการสำรวจและเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนที่แน่นอนแต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว ทราบถึงกิจการที่จะต้องกระทำล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเริ่มกระทำการนั้น และผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวชอบที่จะได้รับค่าทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกิจการที่ต้องกระทำนั้น

^๔ มาตรา ๙ เมื่อพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ ใช้บังคับแล้วให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ดำเนินการสำรวจเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนที่แน่นอนให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ถ้าเป็นการเวนคืนเพื่อสร้างหรือขยายเขตทางหลวง ทางรถไฟ ทางพิเศษ คลองชลประทาน หรือกิจการที่คล้ายคลึงกันต้องสำรวจให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว

เมื่อได้ดำเนินการสำรวจที่จะต้องเวนคืนเสร็จเป็นบางส่วนหรือแล้วเสร็จทั้งหมด ให้เจ้าหน้าที่เสนอรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สำรวจแล้วเสร็จ ประกอบด้วยผู้แทนของเจ้าหน้าที่หนึ่งคน ผู้แทนกรมที่ดินหนึ่งคน ผู้แทนของหน่วยงานอื่นของรัฐหนึ่งคน และผู้แทนของสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่กำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืน และจำนวนเงินค่าทดแทนจะให้แก่บุคคลตามมาตรา ๑๘

มาตรา ๒๓^๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดขั้นตอนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ไว้ชัดเจนแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้น^๕ตามมาตรา ๙ จะกระทำเมื่อได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนไว้ก่อนแล้ว และในกรณีที่มีการใช้บังคับพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยมิได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาของอสังหาริมทรัพย์^๖ ตามมาตรา ๒๓ จะกระทำต่อเมื่อได้มีการตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ไว้ก่อนแล้วเท่านั้น แต่กรณีนี้เป็นเรื่องการดำเนินการของคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ซึ่งแต่งตั้งขึ้นโดยคำสั่งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยที่ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนหรือพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ใช้บังคับ ปัญหาที่หารือจึงเป็นข้อเท็จจริงนอกเหนือพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ แม้คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดังกล่าวจะให้คณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานมีอำนาจหน้าที่จัดซื้อและกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเขตชลประทานตามนัยแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐ และหรือตามมติคณะรัฐมนตรี ฯลฯ แต่คณะกรรมการดังกล่าวก็มีใช้คณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้น^๗ตามมาตรา ๙ หรือคณะกรรมการกำหนดราคาของอสังหาริมทรัพย์^๘ตามมาตรา ๒๓ ดังนั้น ในกรณีของบริษัทอาร์เอส เคมีคอล จำกัด จึงไม่มีปัญหาทางกฎหมายที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามมาตรา ๒๑ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐

เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) มีความเห็นทางกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องตอบข้อหารือเป็นรายข้ออีก

(ลงชื่อ) อักษราทร จุฬารัตน

(นายอักษราทร จุฬารัตน)

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ มาตรา ๒๓ ในกรณีที่มีการใช้บังคับพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา ๑๕ โดยมิได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖ และพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับนั้นมิได้กำหนดเรื่องเงินค่าทดแทนไว้เป็นอย่างอื่น ให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับนั้นแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งภายในสามสิบวัน นับแต่วันใช้บังคับพระราชบัญญัติดังกล่าว ประกอบด้วยผู้แทนของเจ้าหน้าที่หนึ่งคน ผู้แทนกรมที่ดินหนึ่งคน ผู้แทนของหน่วยงานอื่นของรัฐหนึ่งคน และผู้แทนของสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่กำหนดราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนและจำนวนเงินค่าทดแทนที่จะให้แก่บุคคลตามมาตรา ๑๔

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งกำหนดเงินค่าทดแทน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๑ โดยอนุโลม โดยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งและให้นำมาตรา ๙ วรรคสาม และวรรคห้า มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๔๐